

TUNTOSARVI

Nro 21 1986

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 48 kertaa vuodessa, perjantaisin
Nro 21/86
12. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry.

PÄÄTOIMITTAJA Orvokki Holopainen

TOIMITTAJA Timo Pietilä

TOIMITUKSEN OSOITE

Näkövammaisten Keskusliitto
Mäkelänkatu 50, 00510 Helsinki
puh. (90) 77041/227

SISÄLLYS

Palvelutalo harjakorkeudessa Tampereella	1
Ajankohtaista	5
Omeletti onnistuu aina	11
Nauris on vuoden vihannes	13
Ilmoitus	16

TUNTOSARVI

23.5.1986

Palvelutalo harjakorkeudessa Tampereella

Perjantai 9.5. oli juhlapäivä Tampereen palvelutalossa. Tuolloin oli saatu rakennustyöt niin pitkälle, että uusissa tiloissa voitiin viettää harjannostajaisia. Seinät ja katto olivat tuolloin valmiit, mutta sisätyöt ja ulkopuoliset viimeistelytyöt puuttuivat vielä kokonaan. Keskeneräistä uusissa tiloissa siis on, mutta kuitenkin jo hyvää vauhtia valmistumaan päin.

Harjannostajaisiin oli kokoontunut arvovaltainen joukko palvelutalon valmistumisessa mukana olevia ihmisiä. Kaikille heille tarjoutui tilaisuus muistella palvelutalon II-vaiheen liikkeellelähtöä ja matkan varren ongelmia. Rakennustöiden tässä vaiheessa ongelmia-akin kuitenkin muisteltiin jo hymyssä suin. Talon ra-
hoitus on kunnossa ja ainoana peikkona vaanii nyt alkanut rakennustyöläisten lakko. Lakko saattaa pitkityessään viivästyttää talojen valmistumista.

Tällä hetkellä kuitenkin näyttää siltä, että ensi syksynä on valmista. Uudet asukkaat voivat muuttaa syksyn kynnyksellä. Ja mikäs on muuttaessa upouusiin tiloihin, jotka ovat vielä omalla rauhallisella tontilla hyvien palvelujen vieressä. Nämä kymmenen miljoonaa markkaa eivät mene hukkaan.

Hervannan palvelutalon suunnittelussa on otettu huomioon kuurosokeiden omat toiveet ja erityistarpeet. Asunnot on sijoitettu kolmeen rakennukseen. Neljännessä rakennuksessa sijaitsevat yhteiset tilat: ruokailutilat, keittiö, kaksi toimistohuonetta, saunaosasto sekä askartelutilat. Rakennukset sijaitsevat niin, että sisäpiha on turvallinen eikä siellä ole lainkaan autoliikennettä. Asunnoista on suora ulospääsy sekä sisäpihalle että talojen toisella puolella sijaitseville omille pihoille.

Yhteiset tilat on varustettu tarpeellisilla apuvälineillä. Asukkaiden käytössä on tekstipuhelin, luku-TV sekä erilaisia kommunikaatiota helpottavia apuvälineitä.

Asunnoissa on kaksitoiminen palohälytysjärjestelmä. Se hälyttää sekä palokunnan että asukkaat. Asukkaat hälytetään täristimien avulla, jotka alkavat toimia heti palohälytyksen tapahduttua. Lisäksi asunnoissa on hälytyslaitteet, joilla asukkaat voivat kutsua työntekijöitä. Työajan ulkopuolella hälytykset ottaa vastaan huoltoyhtiö.

Palvelutalon sisustuksessa värit ja materiaalit on valittu orientoitumista helpottaviksi. Esimerkiksi oven kahvat ovat punaiset sinistä pintaa vasten, jolloin asukkailla on helpompi löytää asuntonsa eri ovet. Valaisimien teho on moninkertainen asunnoissa normaalisti käytettävien valaisimien tehoon verrattuna. Lisäksi valot voidaan säätää yksilöllisesti kunkin asukkaan tarpeen ja vuodenajan mukaan.

Palvelutalon toiminta aloitettiin neljällä työntekijällä, joita olivat palvelutalon johtaja, kodinhoitajaemäntä,

kotiaavustaja ja toimintaterapeutti. Myöhemmin palkattiin erityistyöllistämistuella kuurosokea talon asukas laitospulaisen vakanssille.

Vuoden 1986 alusta työntekijöiden määrää lisättiin kahdella, sosiaalityöntekijä kuntoutusohjaajan vakanssilla ja toimistosihteerillä. Jokainen työntekijä huolehtii oman erityisalueensa tehtävistä, mutta kaikille yhteisenä työalueena on asukkaiden tarpeiden huomioinnon ottaminen ja heidän kanssaan keskusteleminen ja yhdessäolo.

Asukkaat saavat henkilökunnalta opastusta talon ulkopuolelle suuntautuviissa toiminnoissaan esim. kaupassa ja asioilla käynneistä tai omaistensa luo matkustaessaan.

Asukkailla on mahdollisuus saada yksi palvelutalon keittiössä valmistettu lämmin ateria päivittäin. Lisäksi kodinhoitajaemäntä ja kotiaavustaja ovat asukkaiden käytettävissä, jos he haluavat opastusta ruoanlaittoon ja kodinhoitoon liittyvissä tehtävissä. Pääsääntöisesti asukkailla on kuitenkin itsellään vastuu kotinsa siisteydestä ja muista henkilökohtaisista toiminnoistaan.

Henkilökunnan tehtävänä on välittää ja tiedottaa asukkaille erilaisista yhteiskunnan palveluista ja valvoa, että he saavat heille kuuluvat etuisuudet. Niin ikään henkilökunnan tehtävänä on ohjata asukkaiden työtoimintaa ja ammatinharjoitusta, hankkia tietoja ja materiaalia sekä solmia kontakteja valmiiden tuotteiden ostajiin. Työtoiminnan lisäksi palvelutalossa on ohjattua askartelua, jonka tuloksena saadut tuotteet myydään myyjäisissä ja näin kertyneillä varoilla teh-

dään virkistysmatkoja.

Hervannan palvelutalon toisen vaiheen rakentaminen oli suunnitelmissa jo ensimmäisen vaiheen valmistuttua joulukuussa -83. Palvelutaloasumisesta saatujen myönteisten kokemusten ja asuntojen kysynnän rohkaisemana on nyt käynnissä toisen vaiheen rakentaminen. Rakennettaviin rivitaloihin valmistuu 10 asuntoa: yksiöitä, kaksioita sekä perheasunnoiksi isompia 3 H + keittiön asuntoja. Yhteistilarakennuksen asukkaille valmistuu lisää työtiloja: kori-, harja- ja rottinkityöntekijöille sekä kankaankudonnalle. Edelleen tiloista osoitetaan työtilat hierojalle. Yhteistilarakennukseen valmistuu myös kokoustilat 40:lle hengelle sekä toimistotilat henkilökunnalle.

Osa uusista asunnoista varataan lyhytaikaista asumista varten. Kuurosokea henkilö on usein perheensä eristetty, koska omaisetkaan eivät aina osaa kommunikoida hänen kanssaan. Tarkoituksena on, että kuurosokeat voisivat tulla palvelutaloon »virkistytymään» ja tapaamaan viittomakielellä kommunikoi-koivia henkilöitä. Samalla kuurosokeiden omaiset voisivat pitää lomaa kuurosokean hoidosta.

Uudet työtilat tarjoavat kuurosokeille nykyistä paremmat työskentelyedellytykset. Työskentely on kuurosokealle erittäin tärkeää. Vamma eristää hänet täysin ympäristöstään eikä hän voi viihdyttää itseään katselemalla ja kuuntelemalla. Työskentely antaa hänen elämälleen sisältöä.

On myös suunniteltu, että uusien tilojen valmistuttua palvelutalo voisi palvella Tampereen alueella ko-

tonaan asuvia kuurosokeita. Valmistuvat kokoustilat ovat 40 hengelle, joten palvelutalossa voidaan pitää myös suurempia tilaisuuksia.

Palvelutalon II-vaihe on rakennettu RAY:n myöntämän 40 %:n (kokonaiskustannuksista) suoran avustuksen ja aravalainoituksen turvin. Yhteistilarakennuksen rakentamiseen varat on saatu niinkään RAY:n myöntämästä 40 %:n avustuksesta, Annansilmät-talokookeräyksestä (600.000 mk), Lions-klubien keräyksistä (700.00 mk) sekä lainoista.

Uudet asukkaat muuttavat palvelutaloon kesän ja syksyn aikana. Edellytyksenä palvelutaloasunnon saamiselle on, että hakija on kuurosokea, jos hän hakee asuntoa yksin tai että perheessä on kuurosokea henkilö, mikäli haetaan perheasuntoa.

Päätöksen asuntojen myöntämisestä tekee Suomen Kuurosokeat ry:n johtokunta ja lopullisesti hakijat hyväksyy Tampereen kaupungin asuntolautakunta.

AJANKOHTAISTA

Pirjo Ala-Kapeesta uusi opetusministeri

Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue on päättänyt tarjota kansanedustaja Pirjo Ala-Kapeeta uudeksi

opetusministeriksi. Nykyinen opetusministeri Kaarina Suonio siirtyy Tampereen apulaiskaupunginjohtajaksi. Halukkaita ministerin paikalle oli useita. Ala-Kapee voitti puolueen puoluetoimikunnassa tehdyn äänestyksen lähinnä sen vuoksi, että hän on nainen niin kuin eroava Kaaria Suoniokin. Opetusministerin nimitää tasavallan presidentti Mauno Koivisto. Ala-Kapeen valintaa pidetään kuitenkin jo tässä vaiheessa varmana.

Helsingin Sanomat 16.5.

Ydinvoimalapäätös yli vaalien

Nykyinen hallitus ei päätä, rakennetaanko Suomeen viides ydinvoimala. Asian valmistelu on pantu kauppaja- ja teollisuusministeriössä sivuun. Näin ilmoitti kauppaja- ja teollisuusministeri Seppo Lindblom eduskunnalle.

Lindblomin mukaan Tshernobylin ydinvoimalassa Neuvostoliitossa huhtikuun lopussa sattunut onnettomuus on vaikuttanut keskusteluilmapiiriin siten, että ydinvoimalapäätös on syytä siirtää eduskuntavaalien yli. Kauppaja- ja teollisuusministeriössä ryhdytään nyt miettimään muita keinoja valmistaa sähköä suomalaisten käytettäväksi. Sähkön kulutuksen odotetaan lisääntyvän niin, että viimeistään ensi vuosikymmenen alkupuolella pitäisi olla valmiina uusi sähköä tuottava suuri voimala. Tällä hetkellä näyttää todennäköisimmältä, että uusi voimala tulisi käyttämään polttoainenaan kivihiltä.

Helsingin Sanomat 15.5.

Autokoulujen lakko ja työsulku alkoivat

Autokoulujen opettajien lakko alkoi 15.5. Autokoulunopettajat olisivat lakon aikanakin osan päivästä töissä, mutta työnantajien julistama työsulku estää tämän.

Lakon ja työsulun ei uskota häiritsevän pahasti ajokortin hankintaa. Suuri osa autokouluista on perheyrittäjiä, joihin työtaistelutoimet eivät vaikuta.

Lakkolaiset kuuluvat SAK:laiseen Auto- ja kuljetusalalan työntekijäliittoon AKT:hen. Se on sanoutunut irti SAK:n lakon jälkeen solmitusta tulopoliittisesta ratkaisusta. AKT uhkaa lakolla myös linja-auto- ja kuorma-autoliikennettä sekä öljykuljetuksia. Lakon on määrä alkaa sunnuntaina 25.5.

Helsingin Sanomat 15.5.

Veronpalautuksen vaarassa myöhästyä viikkoja

Viime vuoden verotuksen valmistelu myöhästyy virkamieslakon vuoksi ainakin kuukauden, verohallituksen ylijohdaja Paavo Paavola arvioi. Veronpalautukset ja lisäverojen ensimmäisen erän maksu siirtyisivät siten tammikuulle. Kuukauden viive on laskettu sillä perusteella, että virkamiesten lakko loppuisi nopeasti.

Helsingin Sanomat 16.5.

Virkamieslakko loppui

Virkamiesten lakko loppui lauantaina tehdyllä sopimuksella. Lakko kesti melkein seitsemän viikkoa. Lopullinen tulos oli keskimäärin 21 prosentin korotus virkamiehille. Korotus tulee vähitellen kahden vuoden kuluessa. Palkankorotukset maksavat valtiolle, virkamiesten työnantajalle, noin 300 miljoonaa markkaa.

Postit ovat auki maanantaista alkaen. Liikenne kulkee täydellä teholla viimeistään keskiviikkona. Silloin alkavat myös kaikki lennot toimia normaalisti. Tullissa ja posteissa on suuret ruuhkat. Niiden selvittäminen kestää melko kauan.

Ennen kuin virkamiesten lakko loppui, presidentti Mauno Koivisto antoi siitä haastattelun. Koivisto sanoi, että on aivan hyvin mahdollista, että tällainen lakko lopetetaan lailla. Tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan nyt tarvittu.

Öljyistä roinaa ajautui Virolahden rannoille

Virolahden rannoille Kotkan itäpuolelle ajautui useiden kymmenien kilometrien matkalle öljyistä jätettä. Mm. laudan pätkien ja muovivromun seassa olleen öljyn alkuperää ei tiedetä. Jätteen epäillään kuitenkin olevan peräisin Neuvostoliitosta.

Öljyä keräämässä oli noin viikon ajan Vironlahden palokunnan, armeijan osaston ja vapaaehtoisten

joukko. Siivoajien mukaan öljyn kerääminen oli melko helppoa, sillä öljy oli paksua ja paakkuista. Ympäristöministeriö on lähettänyt kyselyn neuvostoliittolaisille viranomaisille, onko heiltä päässyt veteen jätettä. Kansainvälisen käytännön mukaan se maksaa tavallisesti öljyn poiskorjaamisesta aiheutuneet kulut, joka on jätteen veteen päästänyt.

Helsingin Sanomat 12.5.

Myyrät söivät puuntaimet Mäntyharjulla

Myyrät ovat tuhonneet puuntaimia Etelä-Suomessa. Muun muassa Mäntyharjulla myyräarmeijat ovat silponeet taimikoita pieniksi tikuiksi. Tällä hetkellä myyrien tiedetään tuhonneen puuntaimet Mäntyharjulla jo ainakin 500 hehtaarin alueella.

Myyrät ovat tuhonneet pääasiassa 1-3 vuotiaita mäntyjä, mutta myös koivut ovat kelvanneet. Taimitarhalla hyvin ravitut kuusentaimetkin ovat kadonneet myyrien suihin. Metsäntutkimuslaitoksen myyräasian-tuntijan, filosofian tohtori Terttu Teivaisen ennakkotiedot lupailevat harvinaiset tuntuvia myyrävahinkoja kaikkialle Tampereen-Mikkelin-linjan etäpuolisiin metsiin. Tuhot vaihtelevat kuitenkin paljon eri alueilla.

Syinä myyrien suureen määrään pidetään myyrien lisääntymishuipun osumista samaan aikaan suotuisien säiden kanssa. Myös myyrien luontaisten vihollisten mm. kettujen määrä on vähentynyt ja myyrät

ovat näin ollen voineet lisääntyä rauhassa. Tällä hetkellä suuret myyräparvet ovat jo pienentyneet liian suuren kannan synnyttämiin tauteihin.

Helsingin Sanomat 10.5.

Finnjet-laiva uudelle omistajalle

Matkustajalautta Finnjet siirtyy kesäkuun alussa Efoan omistukseen. Aikaisemmin tämän Suomen ja Saksan välillä liikennöineen aluksen omisti Enso-Gutzeit Oy. Enso keskittyy kaupan jälkeen kokonaan pois laivanvarustajan toimialalta puu- ja paperiteollisuuteen.

Enso on tähän mennessä sijoittanut laivaan kaikkiaan 317 miljoonaa markkaa, mutta Efoan toimitusjohtajan Robert Ehnroothin mukaan laivan kauppahinta oli tätä alhaisempi. Hinnan arvioidaan olevan noin 150-170 miljoonaa markkaa. Viime vuonna laivan liikevaihto oli 178 miljoonaa markkaa.

Finnjettiä uudistettiin tänä keväänä noin 20 miljoonalla markalla. Siihen rakennettiin mm. uusi luksus-hyttiosasto niitä matkustajia varten, jotka haluavat todella hienon hytin.

Finnjet aloitti liikenteen Helsingin ja Travemünden välillä vuonna 1977. Alusta suunniteltaessa öljy oli vielä halpaa, mutta heti vesillelaksun jälkeen alkoivat sen polttoainekustannukset nousta ennalta-aryaamatoman suuriksi. Enso yritti myydä Finnjettiä jo 1980-luvun alussa laivan tappiollisuuden vuoksi, mutta ha-

lukkaita ostajia ei tuolloin ilmaantunut. Aluksen kannattavuutta on vuosien varrella yritetty nostaa erityisesti polttoainetaloutta parantamalla. Niinpä siihen asennettiin diesel-moottorit polttoainetta rohuavien kaasuturbiinimoottorien rinnalle viitisen vuotta sitten.

Uusi omistaja aikoo pitää laivan entisellä reitillään Suomen ja Saksan välillä. Lisäksi laiva tekee tilausreiteilyjä.

Helsingin Sanomat 14.5.

Omeletti onnistuu aina

Munakas eli omeletti on oivallista ruokaa, nopeatekoista, sopivan ruokaisaa ja maukasta. Munakas voidaan valmistaa joko sellaisenaan, »naturelle» tai täyttää se mitä moninaisimilla aineksilla: vihanneksilla, juureksilla, sienillä, simpukoilla, savukalalla, pekonilla tai perunoilla. Jopa hedelmät ja marjat sopivat munakkaan täytteeksi.

Kevät ja kesä ovat munakkaan ominta aikaa. Ruokaa on saatava usein nopeasti vähistä aikeksista, siitä mitä jääkaapissa on. Munia on siis pidettävä aina saatavilla.

Juustomunakas

0,5 rkl voita tai margariinia

3-4 munaa

0,5 dl vettä tai kermaa

1 dl juustoraastetta

hiven valkopippuria

hiven suolaa

Sekoita kulhossa munat, vesi tai kerma ja mausteet.

Kuumenna pannulla voi tai margariini. Juuri kun se alkaa ruskistua, kaada pannulle munaseos ja sekoita sitä.

Kun seos hyytyy ripottele päälle juustoraaste.

Paista vielä hetki ja kumoa munakas kaksinkerroin vadille.

Hedelmämunakas

4 munaa

1 dl aprikoosi- tai persikkasosetta

(säilykehedelmistä)

1 sitruunan raastettu kuori

1 rkl sokeria

1 tl vaniliinisokeria

hiven suolaa

voita tai margariinia

korppujauhoja

Voitele uunivuoka tai uuninkestävä paistinpannu ja korppujauhota se.

Erota munista keltuaiset ja valkuaiset.

Sekoita keltuaiset, säilykehedelmistä valmistettu hedelmäsose, sitruunan kuori, sokeri ja suola. Vatkaa

valkuaiset kovaksi vaahdoksi ja sekoita varovasti keltuaisekseen.

Kaada seos pannuun ja hyydytä se uunissa 175 asteessa 30 min.

Tarjota pannulta tai vuoasta. Koristele munakas pölysokerilla ja hedelmillä.

Yhteishyvä 10/86

Mehukas nauris on vuoden vihannes

Kesämme ensimmäisiä juureksia ovat nauriit, jotka ilmestyvät torien myyntipöydille kesäkuun alkupuolella. Nauris sisältää C-vitamiinia ja on hyvä kaliumin lähde. Nauti nauriita sellaisenaan tai raastetuina. Valmista niistä haudikkaita ja käytä niitä juurespihveihin, keittoiin, laatikoihin ja pataruokiin. Nuoret nauriin lehdet kelpaavat salaatiksi.

Nauris kuuluu viileän ilmaston kasveihin. Se on ikin vanha viljelyskasvi, joka oli hyvin tärkeä keskiajan ravinto- ja rehukasvi.

Nykyisin nauriin tärkeimmät tuotantoalueet ovat maassamme Uudenmaan ja Lapin läänit. Naurista viljellään paitsi avomaalla myös kasvihuoneissa varhais- ja myöhäisviljelynä.

nauriin mukula on pitkänomainen, pyöreä tai litteä. Sen malto on valkea tai keltainen, kuoren väri vaihtelee kellanvalkeasta oranssiin. Nauriilla on pieni juuristo.

Nauris on kaksivuotinen. Sen keltaiset kukat ilmestyvät toisena kasvukautena. Varhaislajikkeet luetaan yksivuotisiin kuuluviksi. Meillä viljellään kesä- eli varhaisnauriita sekä talvi- eli kaskinauriita. Viime vuosikymmenen lopulla siemenkauppoihimme tuli uudentyyppisiä japanilaisia lajikkeita. Siihen asti naurisvalikoimamme oli pysynyt 50 vuoden ajan lähes samanaikaisena. Suomessa on säilynyt parikymmentä vanhaa kaskinauriskantaa. Eräät viljelijät tuottavat kaskinauriin siemeniä myös myyntiin.

Kasvatus

Kasvihuonenauriin kasvualustaksi sopii peruslannoitettu kasvuturve. Kylvä siemenet puolen sentin syvyyteen, riviväleiksi 15-20 senttiä sekä taimiväliksi 5-10 senttiä. Kastele taimia usein, mutta vähän kerrallaan. Kuivuudesta kärsineistä nauriista tulee helposti kitkerän puisevia. Viljelyn alkuvaiheessa lämpötilan tulisi pysyä 12-15 asteessa. Kasvihuonenauriin lisälannoitukseksi sopii kolmen viikon kuluttua kylvöstä 0,1 prosenttinen kalkki-salpietariliuos.

Avomaalla nauriiden riviväli on 30-40 senttiä. Kun taimissa on kaksi kasvulehteä, kasvit harvennetaan. Lopulliseksi taimiväliksi sopii noin 10 senttiä.

Tuholaiset ja taudit

Nauriiden pahimpia tuholaisia ovat kirpat ja kaalikärpäsen toukat. Kirpat vaivaavat etenkin kahden ensimmäisen viikon aikana. Voit sirotella taimille myös tuhkaa. Yleistorjunta-ainekäsittely saattaa olla tarpeen. Kaalikärpästoukan tuhoja vähentää Etelä-Suomessa juhannuksen jälkeinen ja Keski- ja Pohjois-Suomessa kesäkuun alussa suoritettu kylvö. Torju toukat kastelamalla taimia malationilla heti taimettumisen jälkeen. Nauriin möhöjuuri torjutaan parhaiten nelivuotisella viljelykierrolla, johon liittyy ristikukkaisten rikkakasvien torjunta. Kun nauris ei saa rittävästi booria, sen malto maistuu kitkerältä. Tarvittaessa lisää maahan peruslannoituksen yhteydessä lannoiteboraattia.

Käyttö

Terveellisintä on syödä nauriita sellaisinaan tai raastetuina. Vanhin tapa on tehdä niistä haudikkaita. Sellaisia saat kypsentämällä pieniä nauriita 225-asteisessa uunissa vajaan tunnin verran. Nauti kypsät nauriit kuorineen voin kera.

○ Kotiliesi

Ilmoitus

Pohjois-Karjalan ja Kuopion alueen kuurosokeat huomio!

TILAISUUS TUTUSTUA Heinävedellä sijaitsevan Uuden-Valamon luostarin elämään 7.6.1986.

Hinta on aikuisilta 58 mk/hlö. Hintaan sisältyy ruokailu seisovasta pöydästä, kahvi/tee sekä opastusmaksut.

Kokoontuminen Valamon pihapiirissä 10.45, jossa kerätään maksut, 11.00 rukoushetki kirkossa, 11.30 aterioimme, 12.30 aloitamme tutustumisen luostariin Veli Mauriciuksen opastuksella, 14.00 kahvi/tee-tauko, 14.30 vapaata tutustumista.

Oma tulkki/opas mukaan. Koko perhe tervetullut. Ilmoitathan tulostasi Pirkolle puh. 978/771 660 tai Ristolle 971/111 756 ruokailun tilaamista varten viimeistään 30.5.1986 mennessä.

Joensuusta lähtijät HUOM! Kokoontuminen klo 9.30 Kalevankatu 22, josta jatkamme matkaa henkilöautoilla.
